

Stichting Monumentenhuis Brabant

Jaarverslag 2020

Markt 9
4931 BR Geertruidenberg
www.monumentenhuisbrabant.nl

Inhoudsopgave

- 1. Inleiding**
- 2. Profiel Stichting Monumentenhuis Brabant**
 - 2.1 Doelstelling en taken van Stichting Monumentenhuis Brabant
 - 2.2 Organisatorische Structuur Stichting Monumentenhuis Brabant
 - 2.3 Provinciaal steunpunt voor monumentenzorg en archeologie
 - 2.4 Monumentenhuis Brabant staat voor kwalitatieve dienstverlening
 - 2.5 Dienst van Algemeen en Economisch Belang (DAEB)
 - 2.6 Kennisketen
 - 2.7 Samenwerking en afstemming
 - 2.8 Erfgoedalliantie Brabant
 - 2.9 Participatie
- 3. Provinciale opdracht aan Stichting Monumentenhuis Brabant**
 - 3.1 Provinciale taakstelling 2020
 - 3.2 Werkplan 2020
- 4. Activiteiten 2020**
 - 4.1 Impact COVID-19
 - 4.2 Eerstelijns ondersteuning gemeenten
 - a) Helpdesk voor gemeenten
 - b) Spreekuur voor gemeenten/consult op locatie
 - 4.3 Platform van afstemming en overleg
 - c) Planoverleg
 - 4.4 Professionalisering gemeenten
 - d) Website
 - e) Nieuwsbrieven en digitale specials
 - f) Scholingsbijeenkomsten en cursussen voor gemeenteambtenaren
 - 4.5 Activering gemeentelijk monumentenbeleid
 - g) Activering gemeenten m.b.t. gebiedsgerichte monumentenzorg
 - h) Activering gemeente m.b.t. herbestemming
- 5. Bereik dienstverlening Monumentenhuis Brabant**
- 6. Maatschappelijke effecten activiteiten St. Monumentenhuis Brabant**
- 7. Ureninzet 2020**
- 8. Reserves Monumentenhuis**
 - 8.1 Egalisatiereserve

1. Inleiding

Het afgelopen jaar werd overschaduwd door COVID-19. Eigenlijk is overschaduwd nog veel te zacht uitgedrukt. Als een grauwe sluier beheerste de Corona-epidemie het alledaagse leven, en dus ook het reilen en zeilen in gemeenteland... en daarmee ook het doen en laten van het Monumentenhuis.

Nadat de eerste signalen van de ernst van de situatie zich duiden, werd er door ons meteen tot actie overgegaan. De regionale cursus-bijeenkomsten voor gemeentebesturen over de Omgevingswet en de instelling van een nieuwe omgevingscommissie, die we hadden gepland op 16 en 23 maart 2020, hebben we direct afgezegd. Spijtig, zeker omdat alle voorbereidingen waren getroffen, maar we wilden geen enkele risico lopen. Achteraf bleek dat een goede inschatting te zijn geweest. Nog verschillende andere maatregelen en acties, verband houdende met de Corona-epidemie, hebben we daarna vroegtijdig in gang gezet. Onze insteek hierbij was: signaleren en vervolgens pro-actief handelen. Toen in de eerste periode van de Coronacrisis bleek dat vele restauratieplannen stil dreigden te vallen, heeft het Monumentenhuis alle Brabantse gemeenten door middel van een digitale nieuwsbrief gewezen op het belang dat restauratie- en herbestemmingsplannen doorgaan. In het verlengde daarvan hebben wij ondersteuning aangeboden in geval het vergunningstraject dreigde te stagneren. Dat zou tot nog meer economisch verval leiden. Na enige tijd konden we gelukkig constateren dat het aantal restauratie- en herbestemmingsplannen, dat werd aangemeld voor bespreking in het Planoverleg, weer wat toenam. Maar per saldo is het aantal plannen in 2020 ten opzichte van voorgaande jaren wel een stuk lager.

COVID-19 bracht verder een verschuiving van de werkzaamheden met zich mee. Het afgelopen jaar heeft het Monumentenhuis tweemaal alle Brabantse gemeenten telefonisch benaderd om zicht te krijgen op het effect van COVID op de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaken. Vanuit een pro-actieve en creatieve houding hebben we vervolgens nagedacht hoe werkzaamheden op een andere wijze kunnen worden uitgevoerd. In plaats van fysieke cursusbijeenkomsten heeft Monumentenhuis Brabant volop gebruik gemaakt van digitale mogelijkheden om informatie te verstrekken, bijvoorbeeld over de implementatie van de Omgevingswet en het opstellen van een gemeentelijke kerkensie. Op 3 december 2012 hebben we samen met RCE een webinar georganiseerd over de Omgevingswet en cultureel erfgoed.

Het uitbreken van COVID-19 heeft ook gevolgen gehad voor allerlei overlegcircuits. Er werd minder vergaderd, hetgeen in een aantal opzichten ook wel een verademing is. Omdat in de zomer van 2020 duidelijk was dat COVID-19 waarschijnlijk (nog) lange tijd zou gaan voortduren en dat daarom een deel van het activiteitenplan 2020 niet kan worden uitgevoerd, heeft Monumentenhuis Brabant op 9 juli 2020 zich met een brief tot het provinciebestuur gericht met het verzoek in te stemmen met een aanpassing van het activiteitenplan. Het ging hierbij om een wijziging van de ureninzet voor de verschillende hoofdactiviteiten. De totale ureninzet bleef hetzelfde. Op 2 september 2020 ontvingen we bericht dat met het wijzigingsvoorstel kon worden ingestemd.

Als we de balans nu opmaken kunnen we, ondanks de Corona-perikelen, toch terugkijken op een succesvol jaar. De activiteiten van het Monumentenhuis hebben ertoe geleid dat Brabantse gemeenten beter in staat zijn geweest om hun monumentenzorgtaken uit te voeren. Verder is een bijdrage geleverd aan het behoud en versterking van het Brabantse erfgoed, hetgeen een positief effect heeft op woon-, leef- en vestigingsklimaat in onze provincie. Monumentenhuis Brabant heeft de ambitie – samen met de provincie en andere erfgoedpartners – hier nog meer werk van te maken. Daarover gaan wij graag met het provinciebestuur in gesprek.

*Harrie Maas,
directeur Stichting Monumentenhuis Brabant*

2. Profiel Stichting Monumentenhuis Brabant

Monumentenhuis Brabant is sinds 1999 het provinciale steunpunt voor monumentenzorg en archeologie. Het maakt onderdeel uit van een landelijke netwerk van steunpunten dat is opgericht door het rijk en de provincies. Het doel van dit netwerk is om gemeenten te ondersteunen en te professionaliseren teneinde de kwaliteit van de monumentenzorg te verbeteren.

2.1 Doelstelling en taken van Stichting Monumentenhuis Brabant

Stichting Monumentenhuis Brabant, opgericht op initiatief van de toenmalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg en de provincie Noord-Brabant, kent de volgende hoofddoelstellingen:

- 1) *het ondersteunen van de Noord-Brabantse gemeenten bij de decentrale uitvoering van de gebouwde en archeologische monumentenzorg;*
- 2) *het bieden van een platform, waarop de verschillende bij de monumentenzorg in brede zin betrokken partijen in Noord-Brabant informatie uitwisselen, de krachten bundelen en samenwerken.*

Tussen de minister van OCW en het Interprovinciaal Overleg (IPO, optredend namens de twaalf provincies) zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over de basistaken van de steunpunten. In december 2012 zijn die afspraken opnieuw bekrachtigd. Overeengekomen is dat:

- *leder provinciebestuur zorgdraagt voor de bekostiging van een provinciale steunfunctie monumentenzorg en archeologie;*
- *De provinciale steunfunctie een instrument is van het erfgoedbeleid en de volgende basistaken heeft:*
 - *een aanspreekpunt bieden voor ondersteuning van gemeenten;*
 - *een platform bieden voor afstemming van partijen in de regio;*
 - *deskundigheidsbevordering van gemeenten op het gebied van wet- en regelgeving monumentenzorg en archeologie en uitvoeringspraktijk.*

Na het evaluatieonderzoek (mei 2016) is besloten de bestuurlijke afspraken rond de steunfunctie monumentenzorg en archeologie te continueren.

2.2 Organisatorische structuur Stichting Monumentenhuis Brabant

Stichting Monumentenhuis Brabant heeft geen eigen personeel in dienst. Voor de uitvoering van haar taken worden werknemers ingehuurd van Stichting Behoud Monumenten Brabant.

Het bestuur van Stichting Monumentenhuis Brabant bestond in 2020:

- voorzitter : de heer W.J.A. Raaphorst
- secretaris : mevrouw J. Eugster – van Bergeijk
- penningmeester : de heer J.L.W. van Dijk
- bestuurslid : de heer dr. F.A. Petter
- bestuurslid : de heer G.A.A.J. Janssen (tot 1 juli 2020_
- bestuurslid : de heer drs. R.H. Augusteijn (vanaf 1 juli 2020).

2.3 Provinciaal steunpunt voor monumentenzorg en archeologie

De historische band met Rijk en provincie heeft zich door de jaren heen bestendigd in een partnerschap bij het realiseren van gemeenschappelijke doelstellingen.

In 2009 heeft het rijk in de Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg aangegeven dat de steunpunten een belangrijke rol hebben in het monumentenstelsel, als actor in het proces van kwaliteitsborging en als partij in de kennisketen.

In 2013 en 2014 heeft de provincie onderzocht of de provinciale steunfuncties, waaronder het Monumentenhuis, op de beleidsterreinen Cultuur en Samenleving een nuttig en noodzakelijk instrument zijn. De conclusie van Gedeputeerde Staten is dat het Monumentenhuis een volwaardige partner is voor de ontwikkeling en uitvoering van modern provinciaal beleid.

Monumentenhuis Brabant maakt onderdeel uit van de basisinfrastructuur erfgoed van de provincie Noord-Brabant. Deze structuur is een belangrijke basis voor draagvlak en verbinding met de samenleving en zorgt voor bedrijvigheid rondom erfgoed.

De dienstverlening van Monumentenhuis Brabant draagt bij aan het behoud van het cultureel erfgoed ten behoeve van een aantrekkelijk leef- en werkomgeving in onze provincie.

2.4 Monumentenhuis Brabant staat voor kwalitatieve dienstverlening

Meerdere malen, door verschillende instanties en onderzoeksbureaus uitgevoerd, is het functioneren van Stichting Monumentenhuis Brabant onderzocht. Het belang en de betekenis van het Monumentenhuis Brabant komt in diverse (externe) rapporten tot uiting.

Eind 2018 / begin 2019 heeft Stichting Monumentenhuis Brabant een eigen klanttevredenheid- en wensenonderzoek onder de monumentenambtenaren uitgevoerd. De dienstverlening door het Monumentenhuis werd door de respondenten (deelname 62,9%) positief beoordeeld. Met betrekking tot het dienstverleningspakket gaf 87% aan dit als goed te waarderen, terwijl de waardering per activiteit varieerde tussen 7,5 en 8.

Op basis van de diverse onderzoeksrapporten kan worden gesteld dat Stichting Monumentenhuis Brabant staat voor kwalitatieve dienstverlening.

2.5 Dienst van algemeen en economisch belang (DAEB)

Bij besluit van 9 december 2014 is door de provincie besloten om de publieke activiteiten van Stichting Monumentenhuis Brabant, vanwege de bijdrage die geleverd wordt aan de uitvoering van het provinciaal beleid, tot en met 31 december 2019 aan te wijzen als "Dienst van Algemeen Economisch Belang" (DAEB).

Door de provincie Noord-Brabant is daarna opnieuw gekeken of bij Stichting Monumentenhuis Brabant gezien de ontwikkeling van de organisatie in taken en positionering sprake is van staatssteun. Op basis van de taken en werkzaamheden is geconstateerd dat er sprake is van activiteiten ter uitvoering van een wettelijke taak, hetgeen geen economische activiteit is en er dus geen sprake is van staatssteun.

De administratie van Stichting Monumentenhuis Brabant, Monumentenhuis Brabant BV en andere organisaties die deel uitmaken van de kennisketen (zie paragraaf 2.6) is helemaal gescheiden.

2.6 Kennisketen

Stichting Monumentenhuis Brabant vormt met Stichting Behoud Monumenten Brabant, Monumentenhuis Brabant B.V. en Stichting Advisering Monumenten & Ruimtelijke Kwaliteit Brabant (AMRKB) een kennisketen op het gebied van de monumentenzorg en archeologie in onze provincie. Voornoemde organisaties werken nauw samen en stemmen met elkaar af.

In het Monumentenhuis aan de Markt in Geertruidenberg is ook Stichting de Brabantse Boerderij gehuisvest. Vanzelfsprekend wordt met deze organisatie nauw contact onderhouden.

2.7 Samenwerking en afstemming

Vanzelfsprekend onderhoudt Stichting Monumentenhuis Brabant nauwe banden met haar 'founding fathers' i.c. de provincie Noord-Brabant en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Dit komt op verschillende manieren tot uitdrukking, waaronder:

- het Planoverleg. Binnen dit overleg van provincie Noord-Brabant, RCE en Monumentenhuis Brabant worden wijzigings- en herbestemmingsplannen van rijksmonumentale objecten en structuren besproken. De plannen worden besproken in aanwezigheid van de initiatiefnemer, de gemeente en soms ook de gemeentelijke monumentencommissie. Daarnaast worden er tijdens het Planoverleg knelpunten binnen de Brabantse monumentenzorg gesignaleerd en besproken. Als zodanig functioneert het Planoverleg ook als een beleidsoverleg. Het Planoverleg komt tweemaandelijks bij elkaar.
- bij cursusbijeenkomsten van het Monumentenhuis vindt afstemming en samenwerking plaats met provincie en RCE.
- in (digitale) nieuwsbrieven van het Monumentenhuis wordt mededeling gedaan van provinciale subsidieregelingen op het gebied van erfgoed, wordt bericht over nieuwe wettelijke regelingen, wordt ingegaan op landelijke en provinciale projecten enz.

Het Monumentenhuis maakt deel uit van het landelijke steunpuntennetwerk. Ongeveer iedere zes weken vindt er landelijk overleg plaats. Hier wordt in algemene zin gesproken over knelpunten binnen de monumentenzorg en archeologie, worden nieuwe (subsidie)regelingen toegelicht, wordt uitleg gegeven over landelijke beleidsprogramma's en actiepunten, maar ook vindt er kennisuitwisseling plaats over provinciale projecten en activiteiten zodat de andere steunpunten daar hun voordeel mee kunnen doen. Tweemaal per jaar heeft het steunpuntennetwerk overleg met de directie van de RCE. Ook met het Nationaal Restauratie-fonds vindt jaarlijks beraad plaats.

In 2017 heeft het Monumentenhuis Brabant het initiatief genomen om te komen tot de Erfgoedalliantie Brabant. Het samenwerkingsverband betrof in eerste instantie Erfgoed Brabant en Monumentenwacht Noord-Brabant, maar is inmiddels uitgegroeid tot tien organisaties.

Behalve de hierboven genoemde organisaties onderhoudt Monumentenhuis Brabant goede contacten met Stichting Het Noordbrabants Landschap, Brabants Particulier Grondbezit, Streekhuis Het Groene Woud, Brabantse Populierenvereniging, Brabantse Molenstichting, Stichting Historische Stuwen en Sluizen, Bond Heemschut, ROP-Nederland, Bisdom van Breda, Bisdom van 's-Hertogenbosch, PKN, Zet, Zorgbelang Brabant, Brabant Advies, VAB Impuls en de Vereniging Kleine Kernen Brabant.

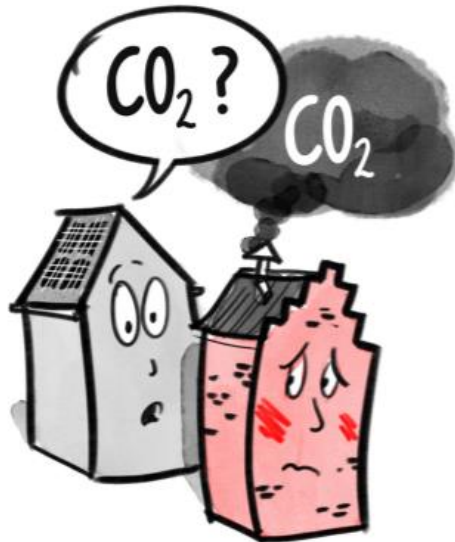
2.8 Erfgoedalliantie Brabant

Erfgoedalliantie Brabant wil vanuit een integrale benadering activiteiten ontwikkelen ten behoeve van het Brabantse erfgoed en de Brabantse samenleving. Het kan hierbij gaan om erfgoedparticipatie, ontsluiting van erfgoed, kennisdeling en -verspreiding, alsook om concrete samenwerkingsprojecten rond herbestemming van erfgoed, monumentenzorg en leefbaarheid, monumenten en duurzaamheid, het bevorderen van restauratievakmanschap, erfgoedtoerisme etc. We willen erfgoed verbinden met ruimtelijke kwaliteit, economie, sociale cohesie en andere maatschappelijke aandachtsvelden door middel van concrete initiatieven en activiteiten. We willen ons daarbij laten inspireren door de kracht van burgerparticipatie.

De samenwerking dient volgens ons geënt te zijn op de eigen taak en expertise. Het Monumentenhuis wil een zakelijke en pragmatische aanpak volgen. Dat geeft de meeste kans op succes, zeker binnen het Brabantse erfgoedveld!

Het afgelopen jaar hebben Monumentenhuis Brabant en Monumentenwacht Noord-Brabant samen het voortouw genomen om in het kader van de Erfgoeddeal een projectvoorstel te ontwikkelen rond verduurzaming en energietransitie in historische kernen. De insteek was monumentenzorg te verbinden aan maatschappelijke opgaven, zoals duurzaamheidsmaatregelen en klimaatadaptatie. Voor de uitvoering was een samenwerkingsconstructie bedacht met Brabant Landschap, een waterschap, een monumenten-beheerder, gemeenten met een beschermd stadsgezicht, en ook de provincie Noord-Brabant.

Ten gevolge van de Coronacrisis is de financiële positie van de meeste gemeenten echter steeds verder onder druk gekomen, waardoor zij slechts in beperkte mate in staat zijn bij te dragen aan de cofinanciering. Toen ook de provincie Noord-Brabant aangaf slechts een ondersteunende rol in dit project te kunnen/willen vervullen, hebben Monumentenhuis en Monumentenwacht besloten het projectidee voorlopig te parkeren.

Ook monumenten
doen mee!

Een bijdrage van Monumentenwacht en
Monumentenhuis Brabant:

Duurzame monumenten!

voor de erfgoeddeal in Noord-Brabant

Verder is in 2020 tussen de partners van de Erfgoedalliantie Brabant een aantal keren overleg geweest om te komen tot een gezamenlijke digitale infrastructuur en gezamenlijke communicatie zodat we beter zichtbaar worden naar het Brabantse publiek, bijvoorbeeld door middel van een gezamenlijke webportal

2.9 Participatie

Betrokkenheid van burgers is een heel belangrijk aspect binnen de monumentenzorg. Het biedt kansen om draagvlak te creëren voor de instandhouding van monumenten én het versterkt erfgoed. In dat verband is het belangrijk om burgers in een zo'n vroeg mogelijk stadium te betrekken, zowel bij

het ontwikkelen van erfgoedbeleid als bij wijzigingsplannen voor monumenten. “Van onderop” worden ook de beste resultaten bereikt. Dan bekijft erfgoed pas echt!

In het verlengde hiervan zoekt Monumentenhuis Brabant burgers actief op. In 2020 heeft Monumentenhuis Brabant dat niet alleen met de mond beleden, maar ook in de praktijk gebracht bij het opstellen van gemeentelijke erfgoednota's (o.a. Bergen op Zoom, Bernheze en Meierijstad) en gemeentelijke kerkenvisies (o.a. Best, Oirschot en Oss) en regionale gebiedsvisies (cultuurhistorisch waardevolle buurtschappen in het gebied Het Groene Woud).

Belangrijke partners van Monumentenhuis Brabant in dit verband zijn lokale heemkunde-verenigingen, dorpsraden en buurtcomités. Bij planontwikkeling waar leefbaarheid en sociale cohesie aan de orde is, gaan wij te rade bij de Vereniging Kleine Kernen of ZET.

Project 'Cultuurhistorisch waardevolle buurtschappen in Het Groene Woud', dat is uitgevoerd in samenwerking met lokale heemkundeverenigingen. Op de foto buurtschap Flaas in Den Dungen.

3. Provinciale opdracht aan Stichting Monumentenhuis Brabant

De inhoudelijke uitgangspunten voor de opdrachtverlening aan Monumentenhuis Brabant zijn gebaseerd op het verbeteren van de kwaliteit van de integrale monumentenzorg in onze provincie. Daardoor kan het Brabantse erfgoed beter behouden blijven. Dit versterkt de Brabantse identiteit en zorgt voor verbetering van het woon-, leef- en vestigingsklimaat in onze provincie.

3.1 Provinciale taakstelling 2020

Vanuit de hierboven beschreven taakstelling van het Monumentenhuis is voor 2020 de volgende inhoudelijke opdracht geformuleerd:

1. Het bieden van een loket voor ondersteuning aan gemeenten.
2. Het bieden van een platform ter bevordering van de afstemming tussen de betrokken overheden en andere partijen.
3. Het bevorderen van kennis en deskundigheid bij gemeenten op het gebied van wet- en regelgeving op het gebied van archeologie, cultuurlandschap en monumenten en de inhoudelijke praktijk daarvan.
4. Activering van gemeenten met betrekking tot gebiedsgerichte monumentenzorg en herbestemming.

Op basis van de hierboven genoemde inhoudelijke opdracht is het werkplan voor 2020 opgesteld. Dit is vooraf ambtelijk besproken. Bij schrijven van 28 februari 2020 hebben wij vervolgens de subsidiebeschikking van de provincie ad € 181.367,- ontvangen conform het ingediende werkplan. Het betreft hier een zogenoemde begrotingssubsidie.

3.2 Werkplan 2020

Het werkplan is gebaseerd op de afspraken tussen IPO en OCW, de omgevingsanalyse en de opgave van de provincie om in het kader van het Interbestuurlijk Toezicht een nader beeld te vormen van het functioneren van de gemeentelijke monumentencommissies. Op basis hiervan zijn de activiteiten in het werkplan benoemd. Alle 62 Brabantse gemeenten behoren tot de doelgroep van het Monumentenhuis Brabant.

Verder heeft het Monumentenhuis Brabant aangegeven te willen zoeken naar mogelijkheden voor meer onderlinge samenwerking en voor herkenbare allianties met andere provinciale partners.

De dienstverlening van het Stichting Monumentenhuis Brabant is uniek. Er zijn geen vergelijkbare organisaties met een soortgelijk takenpakket. De dienstverlening van Stichting Monumentenhuis Brabant wordt aan gemeenten gratis aangeboden.

4. Activiteiten 2020

Het afgelopen jaar stond in het teken van de Corona-epidemie. Zowel voor onze doelgroep, onze werkzaamheden als voor onze eigen organisatie heeft het een grote impact gehad. Het afgelopen jaar hebben wij met regelmaat met alle Brabantse gemeenten contact gehad om te vernemen wat de effecten zijn van COVID-19 op de gemeentelijke monumentenzorg, zodat wij onze dienstverlening daar zo goed op konden afstemmen. Voor ons was het van begin af aan duidelijk dat in deze periode de nodige creativiteit aan de dag moest worden gelegd, dit vanuit een pro-actieve opstelling, om een kwalitatieve bijdrage te kunnen leveren aan de gemeentelijke monumentenzorg. Die ondersteuning was het afgelopen jaar meer dan ooit van belang.

4.1 Impact COVID-19

Fysieke bijeenkomsten met erfgoedambtenaren waren in 2021 meestentijds niet mogelijk. Om gemeenten toch te voorzien van belangrijke informatie is de digitale kennisverspreiding flink opgevoerd. Behalve meer digitale berichten, is ook de website van het Monumentenhuis Brabant verbeterd en is gebruik gemaakt van nieuwe media (webinar).

Ten gevolge van de Coronacrisis hebben er zich ook verschuivingen in onze werkzaamheden voorgedaan. De helpdesk van het Monumentenhuis heeft het aanzienlijk drukker gekregen, onder andere omdat in een aantal Brabantse gemeenten de aandacht voor erfgoed (noodgedwongen) is verminderd ten gevolge van het uitvallen van erfgoedmedewerkers of omdat de Coronaperikelen tot gemeentelijke bezuinigingen hebben geleid. Ondertussen dienen er zich wel allerlei vraagstukken aan (duurzaamheid, herbestemmen en de doorontwikkeling van erfgoed, kerkenvisie, Omgevingswet). Om de gemeentelijke monumentenzorgtaak toch nog enigszins te kunnen uitvoeren werd een groot beroep gedaan op het Monumentenhuis.

De ernst van de situatie, die gepaard ging met een grote mate van onzekerheid, terwijl duidelijk was dat de Corona-epidemie veel extra kosten met zich mee zou brengen waren voor het Monumentenhuis Brabant aanleiding om bij het rijk een financiële tegemoetkoming aan te vragen. De aanvraag werd toegekend. Stichting Monumentenhuis Brabant heeft een bedrag van € 4.000,- gekregen.

Verder heeft Monumentenhuis Brabant, vanwege de verschuivingen in de werkzaamheden, bij het provinciebestuur een verzoek ingediend tot wijziging van het activiteitenplan. Zo ging een aantal activiteiten niet door (bijv. cursusbijeenkomsten), terwijl er voor andere taken meer uren inzet nodig was. Op 9 juli 2020 heeft Monumentenhuis Brabant aan het provinciebestuur een schriftelijke melding gedaan van het niet kunnen uitvoeren van alle geplande activiteiten in 2020 gemeld vanwege COVID 19 met het verzoek om in te stemmen met een wijziging van het activiteitenplan. Bij schrijven van 2 september 2020 ontvingen wij het instemmingsbesluit van de provincie Noord-Brabant.

Concreet betekende het wijzigingsplan dat het aantal ondersteuningsuren voor gemeenten steeg van 2100 naar 2200 uur. Die stijging kon worden gerealiseerd, omdat het aantal (indirecte) vergaderuren ten gevolge van de Coronacrisis afnam van 200 naar 100. In zekere zin kan dit als winst van de Coronacrisis worden beschouwd.

Hieronder de in 2020 uitgevoerde werkzaamheden, waarbij de indeling is aangehouden conform het vooraf ingediende activiteitenplan. Tevens wordt de daadwerkelijke ureninzet en het bereik vermeld.

4.1 Eerstelijns ondersteuning gemeenten

Om gemeenten op een directe wijze te helpen en te ondersteunen naar aanleiding van vragen en problemen bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak biedt Stichting Monumentenhuis Brabant een eerstelijns ondersteuning aan, bestaande uit:

- a) een gratis helpdesk voor gemeenten;
- b) een gratis spreekuur/consult op locatie.

Deze ondersteuning was in 2020 beschikbaar voor alle 62 Brabantse gemeenten.

Resultaat/door:

Het leveren van eerstelijns ondersteuning aan de Brabantse gemeenten. Concreet is hulp geboden naar aanleiding van vragen en problemen bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak.

4.1 - a: Helpdesk voor gemeenten

Het aantal vragen voor de helpdesk was in 2020 hoger dan het jaar daarvoor. Voor een groot deel had dit te maken met (de impact van de) Corona-epidemie en de rijksregeling waarin de mogelijkheid wordt geboden om een decentralisatie-uitkering aan te vragen voor het opstellen van een gemeentelijke kerkenvisie. Daarnaast waren er veel vragen over het verruimen van de gebruiksmogelijkheden van cultuurhistorisch waarde volle boerderijen, herbestemming, het verduurzamen van monumenten en het opnemen van cultuurhistorie in bestemmingsplannen.

Het aantal vragen bedroeg in 2020 om en nabij de 600, afkomstig van 54 van de 62 gemeenten. Dit is een bereik van 87%. De ureninzet voor deze dienstverlening was in 2020: 520 uur, een stijging van 70 uur ten opzichte van het jaar daarvoor.

4.1 - b: Spreekuur voor gemeenten/consult op locatie

Het spreekuur heeft goeddeels digitaal plaatsgevonden. Gespreksonderwerpen waren vaak: herbestemming en doorontwikkeling van monumentaal erfgoed, gebiedsgerichte monumentenzorg, het actualiseren van de gemeentelijke monumentenlijst en het verduurzamen van monumenten. Het afgelopen jaar hebben zo'n 50 gemeenten gebruik gemaakt van deze dienstverlening, oftewel een bereik van 81%. De ureninzet in 2020 was 259 uur. Dat is 69 uur meer dan in 2019, toen de ureninzet 190 uur bedroeg.

Effect / doel van deze eerstelijns ondersteuning:

- Er is een bijdrage geleverd aan het verbeteren van de kwaliteit en effectiviteit van de gemeentelijke monumentenzorg.
- Het maatschappelijk effect van deze eerstelijns ondersteuning is dat Brabants erfgoed beter is behouden. Dit versterkt de Brabantse identiteit en zorgt voor verbetering van het woon-, leef- en vestigingsklimaat.

Kosten ureninzet eerstelijns ondersteuning:

- Helpdesk: € 37.440,- (520 uur x € 72)
- Spreekuur/consult op locatie: € 18.648,- (259 uur x € 72).

4.2 Platform van afstemming en overleg

Teneinde de kwaliteit en de effectiviteit van de monumentenzorg te bevorderen en afstemming tussen de verschillende adviesinstanties te bewerkstelligen wordt door Monumentenhuis Brabant een platform geboden waar relevante partijen elkaar kunnen ontmoeten en tot afstemming kunnen komen. Dit is het zogenoemde Planoverleg georganiseerd, waar wordt geadviseerd over wijzigingsplannen betreffende rijksmonumenten. Het Planoverleg is een gratis dienstverlening ten

behoefte van gemeenten. De vaste deelnemers aan het Planoverleg zijn de RCE, de provincie en het Monumentenhuis Brabant.

4.2 - c: Planoverleg

Ten gevolge van de Corona-pandemie werden aanvankelijk veel plannen gecancelled. Behalve de Coronabesmettingen van monumenteigenaren, architecten, monumentambtenaren en leden van monumentencommissies, speelde hier parten dat gemeenten, met name in Oost-Brabant waar de Corona-epidemie het meeste heerste, alle handjes op een gegeven moment nodig hadden. Meerdere monumentenambtenaren, met vaak meerdere taakvelden in hun werkpakket, hebben in deze periode te horen dat zij voor andere werkzaamheden werden ingezet.

Dat had als gevolg dat vele restauratieplannen stil dreigden te vallen. Monumentenhuis heeft hierop gereageerd door alle Brabantse gemeenten in een digitale nieuwsbrief te wijzen op het belang van het doorgaan van restauratie- en herbestemmingsplannen. Als restauratieprojecten niet in de steigers komen, zou dat immers tot nog meer economisch verval leiden. In het verlengde hiervan heeft Monumentenhuis Brabant ondersteuning geboden aan enkele gemeenten bij het vergunningetraject.

Na enige tijd konden we gelukkig constateren dat het aantal restauratie- en herbestemmingsplannen, dat werd aangemeld voor bespreking in het Planoverleg, weer wat toenam. De bespreking ervan via onlineverbindingen is wel heel wat omslachtiger en minder effectief dan de fysieke bijeenkomsten. Maar we roeien met de riemen die we hebben.

In 2020 werd het Planoverleg 17x georganiseerd. Dat is maar eentje minder dan in 2019. Het aantal plannen dat besproken werd was echter veel lager dan het jaar daarvoor, namelijk 37 in 2020 tegen 62 in 2019. Ook het aantal gemeenten dat van deze dienst gebruik maakte was aanzienlijk lager, te weten 19 in 2020 tegen 26 in 2019.

De ureninzet bedroeg het afgelopen jaar 237 uur; in 2019 was dat 450,5 uur

Effect / doel:

- De kwaliteit en effectiviteit van de monumentenzorg is verbeterd door een platform te bieden waar relevante partijen elkaar kunnen ontmoeten en tot afstemming kunnen komen. Hierdoor wordt de kwaliteit en de haalbaarheid van restauratie- en herbestemmingsplannen vergroot.
- Doordat relevante partijen elkaar ontmoeten en tot afstemming komen wordt eerder inzicht gekregen in knelpunten binnen de Brabantse monumentenzorg.
- Door deze afstemming wordt het Brabants erfgoed beter behouden. Dit versterkt de Brabantse identiteit en zorgt voor verbetering van het woon-, leef- en vestigingsklimaat.

Kosten ureninzet:

- Planoverleg: 237 uur x € 72 = € 17.064,-.

4.3 Professionalisering gemeenten

Om de kwaliteit en effectiviteit van de gemeentelijk monumentenzorg te verbeteren heeft het Monumentenhuis Brabant in 2019 een drietal producten aangeboden:

- d) een website;
- e) een gratis nieuwsbrief;
- f) scholingsbijeenkomsten en cursussen voor gemeenteambtenaren.

Feitelijk betreft het hier een ondersteuningsstructuur voor kennisontwikkeling.

Resultaat/door:

- het leveren van dienstverlening gericht op deskundigheidsbevordering en

kennisontwikkeling, met name ten behoeve van gemeenteambtenaren die werkzaam zijn op het gebied van archeologie, cultuurlandschap en monumenten.

4.3 -d: Website

Het belang van een goede website is onmiskenbaar. Het is algemeen ingeburgerd dat via Google op zoek wordt gegaan naar informatie en antwoorden op vragen. Het actueel houden en verbeteren van de website is dan ook een 'must'.

In 2020 is begonnen de website van Stichting Monumentenhuis Brabant te updaten. Dat is nu goeddeels uitgevoerd. De ureninzet in 2020 bedroeg 212 uur. Het jaar daarvoor was dat 161,25 uur. De stijging houdt verband met de extra werkzaamheden vanwege het aanpassen en verbeteren van de website.

4.3- e: Nieuwsbrieven en digitale specials

Normaliter geeft Monumentenhuis Brabant viermaal per jaar een nieuwsbrief uit en ongeveer 7 digitale specials. Vanwege de Corona-epidemie c.q. om snel in te kunnen spelen op actuele zaken waren er het afgelopen jaar veel meer digitale specials, namelijk 13. Dat bracht extra ureninzet met zich mee. Bedroeg de ureninzet in 2019 nog 193 uur, in 2020 was dat 257 uur.

4.3- f: Cursussen en inspiratiebijeenkomsten voor gemeenteambtenaren

Voor 19 en 26 maart 2020 had Monumentenhuis Brabant regionale cursusbijeenkomsten gepland over het instellen en benoemen van gemeentelijke omgevingscommissies. Alle voorbereidende werkzaamheden waren kant en klaar, maar.... toen kwam Corona en hebben we alles gecancelld. De presentaties en andere informatie hebben we naderhand digitaal naar de gemeenten toegestuurd.

In samenwerking met RCE en het Steunpuntennetwerk hebben we een uitgebreid informatiepakket over de implementatie van de Omgevingswet voor gemeenten samengesteld. Op 22 juni 2020 hebben we hen dit toegestuurd.

In samenwerking met de RCE en de steunpunten in Limburg, Zeeland en Noord-Brabant is op 3 december 2020 de webinar 'Omgevingswet en cultureel erfgoed' georganiseerd. Het aantal deelnemers bedroeg 132, waarvan 63 uit Noord-Brabant van 40 Brabantse gemeenten.

De totale ureninzet voor deze activiteit was in 2020 fors minder dan het jaar daarvoor, namelijk 59,5 uur in 2020 tegen 202 uur in 2019.

Effect / doel activiteiten t.b.v. professionalisering gemeenten:

- Het kennisniveau van ambtenaren monumentenzorg en R.O. is verbeterd door gerichte infoverstreking.
- Er is een bijdrage geleverd aan de professionalisering van gemeenten op het gebied van de monumentenzorg en archeologie.
- De kwaliteit van de gemeentelijke monumentenzorg is verbeterd.
- Het Brabants erfgoed is beter behouden. Dit versterkt de Brabantse identiteit en zorgt voor verbetering van het woon-, leef- en vestigingsklimaat.

Kosten ureninzet professionalisering gemeenten:

- Website: 212 uur x € 72 = € 15.264,-.
- 4 nieuwsbrieven en 13 digitale specials: 257 uur x € 72 = € 18.504,-.
- 1 webinar en 3 digitale informatiepakketten: 59,5 uur x € 72 = € 4284,-.

4.4 Activering gemeenten m.b.t. gebiedsgerichte monumentenzorg en herbestemming

Gebiedsgerichte monumentenzorg en herbestemming zijn pijlers van het nieuwe monumentenbeleid, zowel van Rijk als Provincie. In het verlengde daarvan heeft Monumentenhuis Brabant gebiedsgerichte monumentenzorg en herbestemming tot speerpunten van haar activiteitenplan benoemd. Op een proactieve wijze en vanuit een brede benadering is hier invulling aan gegeven.

4.4 - g: Activering gemeenten m.b.t. gebiedsgerichte monumentenzorg

Het doel is het leveren van een bijdrage aan de kennisontwikkeling bij gemeenten rond cultuurhistorische waarden en het bevorderen van culturele planologie. Omdat de betekenis soms grensoverschrijdend is, belicht Monumentenhuis Brabant – indien dit aan de orde is – de regionale context en wordt de meerwaarde van intergemeentelijke samenwerking door ons voor het voetlicht gebracht.

Het afgelopen jaar heeft Monumentenhuis Brabant alle 62 Brabantse gemeenten – zowel schriftelijk als mondeling – geïnformeerd over:

- de kansen van de Erfgoed Deal.
- de voorzetting van het provinciaal beleidskader voor erfgoed;
- de implementatie van de Omgevingswet;

Verder zijn alle gemeenten binnen Het Groene Woud door het Monumentenhuis Brabant gesproken over de problematiek van vrijkomende agrarische bebouwing in relatie tot het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en het door ontwikkelen van cultuurhistorische waardevolle objecten. Als vervolgtraject is een onderzoek naar cultuurhistorisch waardevolle buurtschappen in Het Groene Woud geïnitieerd. Dat onderzoek wordt in 2020-2021 uitgevoerd.

Resultaat / door:

■ Het informeren – schriftelijk en mondeling – van alle Brabantse gemeenten over het belang van opstellen van een gemeentelijke omgevingsplannen en de implementatie van de Omgevingswet ten behoeve van gemeentelijke planontwikkeling.

Het maatschappelijk effect van de hier beschreven activiteiten is dat het Brabants erfgoed beter behouden blijft. Dit versterkt de Brabantse identiteit en zorgt voor verbetering van het woon-, leef- en vestigingsklimaat.

4.4 - h: Activering gemeenten m.b.t. herbestemming van erfgoed

Het zoeken naar een nieuwe functie voor de vele honderden cultuurhistorisch waardevolle gebouwen die leeg staan/komen is dé uitdaging voor de komende tijd. Enerzijds om cultuurhistorische waarden, identiteit en ruimtelijke kwaliteit te behouden, anderzijds om een bijdrage te leveren aan het vinden van oplossingen voor het probleem van de schaarse ruimte. Door middel van herbestemming en hergebruik van monumentale gebouwen kan hier invulling aan gegeven worden vanuit de visie: behoud door ontwikkeling. Een van de grote opgaven is gelegen in het vinden van een passende herbestemming voor de vele vrijkomende kerkgebouwen. Voor het Monumentenhuis Brabant is dit een van de speerpunten voor de komende jaren. In het verlengde hiervan wordt door het Monumentenhuis Brabant actief deelgenomen aan het provinciale Platform Vrijkomende Kerkgebouwen.

In 2020 zijn alle 62 Brabantse gemeenten geïnformeerd over:

- de gemeentelijke kerkenvisie.
- de rijksregeling 'Subsidieregeling Stimulering Herbestemming Monumenten';

- de provinciale subsidieregeling voor rijksmonumenten, waarbinnen herbesteding een belangrijk wegingskader is;
- de mogelijkheden van het verduurzamen van monumenten, waarbij tevens een routekaart voor verduurzaming onder de aandacht is gebracht;

Elf Brabantse gemeenten die interesse toonden voor het opstellen van de gemeentelijke kerkenvisie hebben we voorzien van aanvullende informatie. Negen daarvan hebben daadwerkelijk een aanvraag voor decentralisatie-uitkering ten behoeve van een gemeentelijke kerkenvisie aangevraagd.

Voor diverse monumentale objecten is ondersteuning geboden in de vorm van advisering, het aanreiken van stappenplannen, deelname aan overleg e.d. bij de zoektocht naar herbestemmings- en doorontwikkelingsmogelijkheden.

Veel ureninzet is gepleegd ten behoeve van het ontwikkelen van het project 'Energietransitie in historische kernen', dit in het kader van de Erfgoed Deal. Jammer genoeg moest dit project, zoals hierboven al is beschreven, vroegtijdig worden stopgezet.

Resultaat / door:

- Het informeren van alle Brabantse gemeenten over de gemeentelijke kerkenvisie.
- Het informeren van alle Brabantse gemeenten over de provinciale subsidieregeling voor rijksmonumenten.
- Het informeren van alle Brabantse gemeenten over de rijksregeling "Subsidieregeling Stimulering Herbesteding Monumenten".
- Het informeren van alle Brabantse gemeenten over het verduurzamen van monumenten.
- Bij diverse herbestemmingsprojecten heeft concrete advisering en ondersteuning plaatsgevonden.

Effect / doel:

- Er is een bijdrage geleverd aan de kennisontwikkeling bij gemeenten rond herbesteding van (religieus) erfgoed en het geven van een impuls aan de herbesteding van monumentale en cultuurhistorisch waardevolle objecten en complexen.
- Aan diverse eigenaren van monumentale gebouwen is een impuls en inhoudelijke bijdrage geleverd voor de herbesteding en doorontwikkeling van een leegstaand/leegkomend monumentaal gebouw.
- Het maatschappelijk effect hiervan is dat het Brabants erfgoed beter behouden blijft. Dit versterkt de Brabantse identiteit en zorgt voor verbetering van het woon-, leef- en vestigingsklimaat.

De ureninzet in 2020 voor activiteiten gericht op het activeren van gemeenten op het terrein van gebiedsgerichte monumentenzorg en herbesteding bedroeg 643. Dit is een forse stijging ten opzichte van 2019, toen 400 uur werd besteed. De overschrijding houdt met name verband met het de actieve opstelling van Monumentenhuis Brabant rond de instandhouding van religieus erfgoed. Ook het project 'energietransitie in historische kernen' heeft veel ureninzet met zich meegebracht.

Kosten activering gemeenten m.b.t. gebiedsgerichte monumentenzorg en herbesteding:

- Ureninzet: 643 uur.
- Kosten: 643 uur x € 72 = € 46.296,-.

5. Bereik dienstverlening Monumentenhuis Brabant

De activiteiten, die voortvloeien uit de taakstelling van Stichting Monumentenhuis Brabant, beogen het ondersteunen en professionaliseren van de Brabantse gemeenten teneinde de kwaliteit en effectiviteit van het monumentenbeleid te verbeteren. De activiteiten van de stichting zijn hier helemaal op gericht.

In het afgelopen jaar had de Corona-epidemie ons in haar greep. Daardoor zijn alle persoonlijke fysieke contacten met gemeente-ambtenaren vanaf begin maart 2020 gecancelld. Wel werd op 3 december 2020 een webinar voor gemeenten georganiseerd, waar 40 Brabantse gemeenten aan hebben deelgenomen.

Aanvankelijk viel er heel veel stil bij gemeenten, ook de vergunningverlening van restauratieplannen. Dat heeft zijn effect gehad op het aantal behandelde plannen in het Planoverleg

onderstaand overzicht zijn de scores voor 2020 opgenomen wat betreft het bereik van de dienstverlening van Stichting Monumentenhuis Brabant, waarbij een vergelijking is gemaakt met 2019. Het bereik is gemeten aan de hand van evaluatieformulieren, digitaal gegevensbeheer en registratie door Stichting Monumentenhuis Brabant.

Diensten	Bereik 2020	Bereik 2019
Helpdesk	89%	81%
Spreekuur / consult op locatie (online)	81%	65%
Nieuwsbrieven en digitale specials	100%	100 %
Scholingsbijeenkomsten en cursussen (digitaal)	40 gemeenten (65%)	49 gemeenten (79%)
Activering gemeenten m.b.t. a) gebiedsgericht werken b) herbestemming	62 gemeenten (100%)	62 gemeenten (100%)
Planoverleg	19 gemeenten (= 31%) 37 plannen	26 gemeenten (= 42 %) 62 plannen

6. Maatschappelijke effecten activiteiten Monumentenhuis

De activiteiten van Stichting Monumentenhuis Brabant hebben een belangrijk maatschappelijk effect. Er wordt:

- directe en concrete ondersteuning geboden bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak, waardoor gemeenten beter in staat zijn om hun klanten (monumenteigenaren en andere belanghebbenden) op een goede manier van dienst te zijn;
- directe en concrete inhoud gegeven aan het professionaliseren van en het verhogen van het kennisniveau van gemeenteambtenaren die betrokken zijn bij het Brabantse erfgoed;
- een bijdrage geleverd aan de versterking van de kwaliteit en de effectiviteit van de gemeentelijke monumentenzorg, waardoor het Brabants erfgoed beter wordt behouden en de Brabantse identiteit wordt versterkt;
- inhoud gegeven aan een provinciaal kenniscentrum op het gebied van de monumentenzorg;
- een bijdrage geleverd aan de kennisontwikkeling bij gemeenten rond cultuurhistorische waarden en het geven van een impuls aan de inbedding van culturele planologie binnen de gemeentelijke planontwikkeling;
- een impuls gegeven aan de gebiedsgerichte monumentenzorg binnen de provincie, één van de pijlers van het nieuwe monumentenbestel;
- een impuls gegeven aan de herbestemming van monumentale en cultuurhistorisch waardevolle objecten en complexen binnen de provincie, één van de pijlers van het provinciale beleid;
- een bijdrage geleverd aan een verdere ontwikkeling van het erfgoedtoerisme in Brabant;
- een bijdrage geleverd om monumentenzorg beter te positioneren in het spectrum identiteit – economie – ruimte.

7. Ureninzet 2020

Onderstaand een overzicht van de activiteiten met de ureninzet. Het basis uurtarief is € 72,-. Daarnaast zijn er indirecte kosten voor ondersteunende ureninzet. Het gaat hier om overleg met RCE, provincie, monumentenorganisaties en steunpuntennetwerk. Ten gevolge van de Corona-epidemie kwamen allerlei overlegcircuits veel minder vaak bij elkaar. Oftewel er bleef meer tijd over voor directe ondersteuningswerkzaamheden aan gemeenten. In het wijzigingsverzoek van 9 juli 2020 werd hier al op geanticipeerd.

In het overzicht wordt bij 'Begroot' verwezen naar het gewijzigde activiteitenplan. Bij schrijven van 2 september 2020 heeft het provinciebestuur ons laten weten daarmee in te stemmen.

Activiteiten	Begroot 2020	Werkelijk 2020	Vershil
Eerstelijns ondersteuning			
a) Helpdesk gemeenten	550	520	- 30
b) Spreekuur / consult gemeenten	250	259	9
Platform van afstemming en overleg			
c) Planoverleg	250	237	- 13
Professionalisering gemeenten			
d) Website	200	212	12
- Kosten hosting, opmaak e.d.:			
e) Nieuwsbrieven en digitale specials	250	257	7
- Kosten opmaak, papier, porto:			
f) Scholingsbijeenkomsten en cursussen	50	59,5	9,5
- Kosten huur locatie / verbruik:			
Activering gem. monumentenbeleid			
g) - m.b.t. gebiedsgerichte monumentenzorg	650	643	- 6,5
h) - m.b.t. herbestemming			
Totaal directe activiteiten	2200	2187,5	- 12,5

Extra ureninzet i.v.m. Corona

67

Indirecte kosten:	Uren begroot	werkelijk
Overleg RCE/ Steunpuntennetwerk incl. archeologie	45 uur	46
Overleg provincie / Erfgoedalliantie	45 uur	42
Overleg monumentenorganisaties	10 uur	16
<i>Uren indirecte kosten (totaal)</i>	<i>100 uur</i>	<i>104 uur</i>
Totaal		

TOTAAL

2300 uur

2358,5 uur

8. Reserves Stichting Monumentenhuis Brabant

Het afgelopen jaar had Stichting Monumentenhuis Brabant slechts één reserve, namelijk de egalisatiereserve.

9.1 Egalisatiereserve

De egalisatiereserve had op 31 december 2019 een positief saldo van € 2.321.

Op 31 december 2020 was heel licht gedaald naar € 2.227-.

Egalisatiereserve	2017	2018	2019	2020
Saldo per 31 december	€ 8.459,-	- € 1.701,-	€ 2.321,-	€ 2.227-